

Jacek Kraś

Wybrane aspekty funkcjonowania przedsiębiorstw turystycznych w Polsce

Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej 17,
309-321

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jacek Kraś

WYBRANE ASPEKTY FUNKCJONOWANIA PRZEDSIĘBIORSTW TURYSTYCZNYCH W POLSCE

Wstęp

Powstanie i rozwój przedsiębiorstw turystycznych, rozumianych jako podstawowe jednostki organizacyjne prowadzące działalność, polegającą na odpłatnym świadczeniu usług uczestnikom różnych form i rodzajów turystyki, wiąże się z rozwojem rynku turystycznego w pierwszej połowie XIX w. Pod wpływem postępującego w tym czasie procesu uprzemysłowienia, postępu technicznego i organizacyjnego sprzyjającego wzrostowi wydajności i stopniowemu skracaniu czasu pracy, ustawowego wprowadzenia płatnych urlopów i wzrostu dochodów ludności, doszło do zmian w strukturze konsumpcji ludności, ujawniły się nowe potrzeby konsumpcyjne w zakresie wypoczynku i turystyki. Rozwój gospodarki rynkowej w XIX w. i związane z nim zjawiska społeczno-gospodarcze przyczyniły się więc do powstania i rozwoju podmiotów świadczących usługi turystyczne. Pierwszym przedsiębiorstwem turystycznym było biuro podróży założone w 1841 r. przez Thomasa Cooka. W XIX wieku zaczęły powstawać pierwsze nowoczesne obiekty hotelarskie, a na początku XX w. pojawiły się towarzystwa akcyjne zajmujące się ich eksploatacją¹.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono więc definicje i cele przedsiębiorstwa turystycznego. Opisano również podstawowe rodzaje przedsię-

¹ Red. A. Rapacz, *Przedsiębiorstwo turystyczne w gospodarce rynkowej*, Wrocław 2001, s. 20-21.

biorstw występujących na polskim rynku turystycznym. Przybliżono podstawy organizacyjno-prawne funkcjonowania przedsiębiorstwa turystycznego wynikające z obowiązujących przepisów prawnych i zasad organizacji świadczenia usług na rzecz klienta jakim jest turysta.

1. Definicje, cele i rodzaje przedsiębiorstw turystycznych

Przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej.

Obejmuje ono w szczególności:

- 1) oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa);
- 2) własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów, towarów i wyrobów, oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości;
- 3) prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych;
- 4) wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne;
- 5) koncesje, licencje i zezwolenia;
- 6) patenty i inne prawa własności przemysłowej;
- 7) majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne;
- 8) tajemnice przedsiębiorstwa;
- 9) księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej².

Przedsiębiorstwo turystyczne możemy określić jako formę organizacyjną procesów gospodarczych, będącą wyodrębnionym zespołem ludzi wykonujących określone czynności i samodzielnie podejmujących decyzje strategiczne, taktyczne, rozstrzygające o skuteczności tego działania. O przedsiębiorstwie turystycznym możemy mówić w kategoriach: organizacyjnej, prawnej, i ekonomicznej.

Przedsiębiorstwo takie jest więc:

1. Wyodrębnionym zespołem ludzi, posiada określoną organizację i strukturę. Na tą strukturę składają się komórki organizacyjne wraz z kierują-

² Art. 55 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

cymi tymi komórkami. Komórki organizacyjne wykonują określone zadania. Przedsiębiorstwo działa na podstawie obowiązujących przepisów prawnych oraz na podstawie statutu.

2. Posiada odrębność prawną, umożliwiającą występowanie w roli podmiotu prawa. Może zawierać umowy i zaciągać zobowiązania.
3. Posiada odrębność ekonomiczną. Posiada zasoby potrzebne do prowadzenia określonego rodzaju działalności we własnym imieniu i na własny rachunek. Działa na własne ryzyko w celu osiągnięcia zysku³.

Do podstawowych wyznaczników form organizacyjnych jednostek gosp. turystycznej, zajmujących się obsługą ruchu turystycznego, należą przede wszystkim:

- rozmiary i struktura ruchu turystycznego,
- rozmiary, struktura sezonowości i przestrzennego rozkładu popytu na dobra i usługi turystyczne,
- lokalizacja, liczebność, rodzaj i atrakcyjność walorów turystycznych,
- zagospodarowanie turystycznych obszarów posiadających walory turystyczne,
- preferencje turystów dotyczące sposobu nabywania usług,
- rozmiary, struktura i poziom kwalifikacji pracowników,
- umiejętność zarządzania przedsiębiorstwem,
- zapewnienie rentowności przedsięwzięć.

Czynniki te decydują o dużym zróżnicowaniu przedsiębiorstw turystycznych na przedsiębiorstwa o wąskiej specjalizacji (małe) i o wysokiej specjalizacji (duże).

Przedsiębiorstwa turystyczne można klasyfikować ze względu na:

- przedmiot działalności usługowej,
- obszar działania,
- rodzaj odbiorców i miejsce w procesie dystrybucji,
- formę własności,
- formę organizacyjno – prawną,
- wielkość przedsiębiorstwa.

Ze względu na przedmiot działalności przedsiębiorstwa turystyczne dzielimy na:

³ Przedsiębiorstwo, s. 22-23.

- przedsiębiorstwa transportu turystycznego,
- przedsiębiorstwa prowadzące zakłady hotelarskie i gastronomiczne,
- biura podróży, które mogą występować w roli pośrednika, organizatora czy podmiotu świadczącego własne usługi,
- przedsiębiorstwa usług sportowo-rekreacyjnych,
- przedsiębiorstwa uzdrowiskowe,
- jednostki zajmujące się informacją i promocją turystyczną.

Ze względu na obszar działania przedsiębiorstw turystycznych można wyróżnić podmioty gospodarcze działające na rynku:

- lokalnym,
- regionalnym,
- krajowym,
- międzynarodowym.

Ze względu na rodzaj odbiorców i miejsce w procesie dystrybucji przedsiębiorstwa turystyczne dzielą się na:

- podmioty występujące w roli wytwórców usług turystycznych, sprzedające swoje usługi bezpośrednio turystom lub innym jednostkom,
- podmioty zajmujące się pośrednictwem usług turystycznych (pośrednicy, agenci).

Ze względu na formę własności wyróżniamy przedsiębiorstwa turystyczne reprezentujące:

- sektor publiczny,
- sektor prywatny,
- przedsiębiorstwa mieszane.

Ze względu na formę organizacyjno – prawną przedsiębiorstwa turystyczne dzieli się na:

- jednoosobowe (pensjonaty, gastronomia, usługi przewodnickie),
- spółki (większe zakłady hotelarskie, biura podróży, agenci o zasięgu lokalnym i regionalnym),
- przedsiębiorstwa państwowe,
- spółdzielnie.

Ze względu na wielkość przedsiębiorstwa turystycznego wyróżnia się przedsiębiorstwa:

- małe – zatrudniające do 9 osób,
- średnie – zatrudniające 10 – 49 osób,
- duże – zatrudniające 50 i więcej osób⁴.

Przedsiębiorstwa turystyczne możemy podzielić na kilka sektorów. Są to sektory obejmujące:

1. Przedsiębiorstwa transportu turystycznego (organizujące przewóz do miejsc recepcji i z powrotem oraz w obrębie miejsca pobytu),
2. Przedsiębiorstwa eksploatujące zakłady hotelarskie i gastronomiczne (oferujące turystom noclegi, usługi żywieniowe i inne związane z pobytem w tych jednostkach),
3. Przedsiębiorstwa usług sportowo rekreacyjnych (umożliwiające uprawianie aktywnych form turystyki),
4. Przedsiębiorstwa uzdrowiskowe (zapewniające usługi związane z leczeniem i pobytem osób w obiektach uzdrowiskowych),
5. Biura podróży oraz pośrednicy i agenci turystyczni.

Do najważniejszych przedsiębiorstw turystycznych należą bez wątpienia biura podróży. Mogą one prowadzić działalność jako organizatorzy turystyki, pośrednicy turystyczni oraz agenci turystyczni⁵. Do działalności tych podmiotów ma zastosowanie przede wszystkim ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁶ oraz ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych⁷.

W Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych na dzień 12 grudnia 2005 r. zarejestrowanych było 2627 podmiotów, które uzyskały wpis do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa właściwego ze względu na siedzibę podmiotu. Największa koncentracja podmiotów turystycznych występuje na terenie województw o największym potencjale wyjazdowym mieszkańców i dużych walorach turystycznych. Najwięcej biur podróży funkcjonuje więc na terenie województwa mazowieckiego (486, co stanowi 18,5% wszystkich biur podróży). Drugim województwem pod względem liczby biur podróży jest województwo śląskie (361 podmiotów, co stanowi 13,7% ogółu). Trzecie miejsce pod względem liczby biur podróży zajmuje województwo małopolskie, a na-

⁴ B. Alejsiak, *Organizacja i technika pracy biurowej w turystyce*, Kraków 2002, s. 33-35.

⁵ *Kompendium pilota wycieczek*, red. Z. Kruczek, Kraków 2006, s. 38.

⁶ Dz. U. nr 173, poz. 1807 z późn. zm.

⁷ Dz. U. nr 133, poz. 884.

stępnie dolnośląskie i wielkopolskie. W tych pięciu województwach działa 60% wszystkich biur podróży.

Drugą ważną kategorię podmiotów działających na rynku turystycznym stanowią obiekty hotelarskie i inne obiekty noclegowe. Usługi hotelarskie zaliczamy do podstawowych usług turystycznych umożliwiających przebywanie poza miejscem stałego zamieszkania dłużej niż jeden dzień. W 2004 r. w Polsce było ponad 6 972 obiekty noclegowe zakwaterowania zbiorowego, mogące jednorazowo przyjąć około 600 tysięcy osób. Ponad połowa zlokalizowana jest na terenach atrakcyjnych ze względu na walory turystyczne lub uzdrowiskowe. Największymi zasobami noclegowymi dysponują ośrodki wczasowe, które liczą 143,5 tys. miejsc, co stanowi 25% ogółu miejsc noclegowych. Drugie miejsce pod względem wielkości zasobów stanowią hotele. Przeważają hotele o niższym standardzie – jedno, dwu i trzygwiazdkowe. Jest ich w sumie 778. Z kolei liczba hoteli o wysokim standardzie, a więc cztero i pięciogwiazdkowych wynosi 76.

Istotne znaczenie dla turystyki ma również baza żywieniowa. W Polsce jest około 60 tys. placówek gastronomicznych. Zdecydowana większość to obiekty prywatne. Placówki uspołecznione stanowią zaledwie 2,5% wszystkich obiektów.

Inną kategorią przedsiębiorców turystycznych są przedsiębiorstwa transportu turystycznego. Ważną rolę w tej grupie odgrywają przedsiębiorstwa transportu publicznego takie jak PKP i PKS. Coraz więcej pojawia się na rynku przewoźników prywatnych. Większość z tych firm ogranicza swoją działalność do rynków lokalnych. Pojawili się również przewoźnicy o szerszym zasięgu działalności. Firmy te kierują swoją ofertę głównie do Polaków i ograniczają się do organizacji przejazdów na trasach międzynarodowych. Warto wspomnieć również o przewoźnikach lotniczych. Niekwestionowanym liderem w zakresie przewozów lotniczych są Polskie Linie Lotnicze LOT. Dla przykładu w 2005 r. obsłużyły one 3,55 mln pasażerów z czego 90% przypadło na połączenia międzynarodowe. Oprócz regularnych przewozów pasażerskich coraz bardziej rozpowszechniają się loty czarterowe⁸.

⁸ Kompendium, s. 38-44.

2. Podstawy organizacyjno-prawne funkcjonowania przedsiębiorstw turystycznych

Omawiając podstawy organizacyjno-prawne działania przedsiębiorstw turystycznych w Polsce należy wspomnieć o formach organizacyjno-prawnych w jakich mogą działać te podmioty.

Jedną z form prowadzenia działalności gospodarczej jest działalność indywidualna (przedsiębiorstwo jednoosobowe) prowadzona przez osoby fizyczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez gminy. Przedsiębiorstwa jednoosobowe mają jednego właściciela, będącego osobą fizyczną. Są one tworzone i funkcjonują w Polsce na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁹. Przedsiębiorstwo jednoosobowe jest prowadzone i reprezentowane przez właściciela, tj. przedsiębiorcę, który odpowiada w sposób wyłączny i bez ograniczeń za wszelkie zobowiązania przedsiębiorstwa zarówno jego majątkiem, jak i majątkiem osobistym. Powyższa forma ma zastosowanie głównie w odniesieniu do małych przedsiębiorstw turystycznych (małe hotele, pensjonaty, kwatery prywatne), gastronomicznych, usług transportowych, usług przewodnickich¹⁰.

Do form organizacyjnych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w turystyce zaliczymy także:

1. Przedsiębiorstwo państwowe,
2. Spółki prawa handlowego,
3. Spółdzielnie,
4. Wspólników spółki cywilnej.

Przedsiębiorstwo państwowe jest samodzielnym, samorządnym i samofinansującym się przedsiębiorcą będącym osobą prawną. Przedsiębiorstwo samo bowiem podejmuje decyzje w sprawach związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą i dysponuje posiadanymi składnikami.

Do tworzenia przedsiębiorstw oraz do sprawowania nad nimi nadzoru uprawnione są przede wszystkim organy administracji rządowej. Określane są one jako organy założycielskie przedsiębiorstw państwowych. Przedsiębiorstwo państwowe podlega wpisowi do KRS. Podstawą prawną działalności przedsiębiorstw jest Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych¹¹.

⁹ Dz. U. nr 173, poz. 1807 z późn. zm.

¹⁰ Przedsiębiorstwo, s. 41.

¹¹ Dz. U. z 1981, nr 24 poz. 122 z późn. zm.

Z kolei podstawą prawną działania spółek jest ustawa z dnia 15.09.2000 r. kodeks spółek handlowych¹². Spółki dzielimy na osobowe i kapitałowe. Do spółek osobowych zaliczymy spółkę jawną, spółkę partnerską, spółkę komandytową i komandytowo-akcyjną. Natomiast do spółek kapitałowych zaliczymy: spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością i spółkę akcyjną.

Spółka jawna to spółka osobowa, która prowadzi przedsiębiorstwo zarobkowe pod własną firmą. Cechami charakterystycznymi spółki jawnej są: zarobkowy cel, silna więź ekonomiczna wspólników, możliwość nabywania praw i zaciągania zobowiązań, zdolność do czynności prawnych, zdolność procesowa. Spółka ta podlega wpisowi do krajowego rejestru sądowego. Umowa spółki powinna być zawarta na piśmie pod rygorem nieważności i zawierać:

- firmę i siedzibę spółki,
- wartościowe określenie wkładów wnoszonych przez każdego wspólnika,
- przedmiot działalności spółki,
- czas trwania spółki¹³.

Spółka komandytowa jest spółką osobową mającą na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której wobec wierzycieli za zobowiązanie spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczeń (komplementariusz), a odpowiedzialność co najmniej jednego wspólnika (komandytariusza) jest ograniczona.

Umowa spółki komandytowej powinna zawierać:

- firmę i siedzibę firmy,
- przedmiot działalności firmy,
- czas trwania spółki, jeżeli jest oznaczony,
- oznaczenie wkładów wnoszonych przez każdego wspólnika i ich wartość,
- kwotowo oznaczoną sumę komandytową.

Umowa spółki komandytowej musi być zawarta pod rygorem nieważności w formie aktu notarialnego.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ma charakter kapitałowy. Spółka taka jest zawierana w celu gospodarczym przez jedną lub więcej osób i posiada osobowość prawną. W tym zakresie spółka odpowiada za swoje zobowiązania całym majątkiem, natomiast wspólnicy do wysokości zaangażowanego kapitału w spółce. Cechami spółki z o.o. są:

¹² Dz. U. nr 94 poz. 1037 z późn. zm.

¹³ A. Wartecki, S. Bosiacki, *Zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym*, Poznań, Poznań 2008, s. 110.

- prawo kontroli spraw spółki przez każdego wspólnika,
- możliwość sądowego wyłączenia określonego wspólnika ze spółki,
- umowa spółki może ograniczyć prawo do odwołania członków zarządu, określając konkretne sytuacje i okoliczności,
- w umowie spółki zastrzega się możliwość rozwiązania spółki na mocy orzeczenia sądowego.

Umowa spółki musi być sporządzona pod rygorem nieważności w formie aktu notarialnego. Aby powstała spółka z o.o. konieczne jest:

- zawarcie umowy spółki,
- wniesienie całego kapitału zakładowego,
- ustanowienie rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej,
- dokonanie wpisu do KRS.

Umowa spółki powinna określać: firmę, siedzibę i adres spółki, przedmiot działalności spółki, czas trwania spółki, wysokość kapitału zakładowego, określenie czy wspólnik może mieć więcej niż jeden udział, ilość i wartość nominalną udziałów objętych przez poszczególnych wspólników.

Spółka akcyjna to kolejna spółka kapitałowa. Może ona zawiązywać się dla jakiegokolwiek prawnie dozwolonego celu. Działalność tej spółki opiera się wyłącznie na kapitale akcyjnym, który dzieli się na akcje o równej wartości nominalnej. Spółka jest osobą prawną. Do jej powstania konieczne jest:

- sporządzenie statutu spółki w formie aktu notarialnego,
- powołanie organów spółki,
- wniesienie wkładów na pokrycie kapitału zakładowego,
- wpis do KRS.

Podstawowym dokumentem kształtującym ustrój spółki jest statut. Organami spółki są:

- walne zgromadzenie,
- rada nadzorcza lub komisja rewizyjna,
- zarząd.

W formie spółek zarówno kapitałowych jak i osobowych prowadzi się przede wszystkim zakłady hotelarskie i biura podróży. Najczęściej są to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością¹⁴.

¹⁴ Tamże, s. 111-122.

Spółdzielnia to kolejna forma organizacyjno-prawna prowadzenia działalności gospodarczej również w turystyce. Spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swych członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Spółdzielnia jest osobą prawną, podlega wpisowi do KRS. Ma charakter osobowo-korporacyjny, a więc jej głównym elementem są osoby, a nie majątek. Jest organizacją demokratyczną. Jednemu członkowi przypada jeden głos.

Spółdzielnię może założyć minimum 10 osób fizycznych lub 3 osoby prawne. Osoby te uchwalają statut oraz dokonują wyboru organów spółdzielni. Organami tymi są: walne zgromadzenie, rada nadzorcza i zarząd. Spółdzielnie działają na podstawie ustawy prawo spółdzielcze z dnia 16.09.1982 r.¹⁵ oraz statutu.

Wyróżniamy następujące rodzaje spółdzielni:

- Spółdzielnie produkcji rolnej,
- Spółdzielnie kółek rolniczych (usługi dla rolnictwa),
- Spółdzielnie pracy,
- Spółdzielnie mieszkaniowe.

Każda spółdzielnia powinna przynajmniej raz na trzy lata poddać się kontrolnemu badaniu (tzw. lustracyjne) pod względem legalności, gospodarności i rzetelności działania. Spółdzielnia jest przedsiębiorcą obligatoryjnie prowadzącym działalność gospodarczą. Nieprowadzenie tej działalności przez rok powoduje postawienie spółdzielni w stan likwidacji. Likwidacja może nastąpić również wtedy, gdy zostanie podjęta stosowna uchwała na dwóch kolejnych następujących po sobie walnych zgromadzeniach, jak również w przypadku zmniejszenia się liczby członków spółdzielni poniżej wskazań ustawowych lub statutowych. Likwidatorem spółdzielni może być osoba fizyczna lub prawna. Likwidator nie może być jednak członkiem spółdzielni¹⁶.

Działalność gospodarcza w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej i wymaga uzyskania wpisu w rejestrze organizatorów i pośredników turystycznych¹⁷. Tego rodzaju działalność prowadzą przede wszystkim biura podróży.

¹⁵ Dz. U. nr 30 poz. 210 z późn. zm.

¹⁶ Ustawa z dnia 16.09.1982 r. prawo spółdzielcze (Dz. U. nr 30 poz. 210 z późn. zm.).

¹⁷ Art. 4 ustawy o usługach turystycznych.

Przedsiębiorca ubiegający się o wpis do rejestru organizatorów i pośredników turystycznych musi najpierw zawrzeć umowę gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej albo umowę ubezpieczenia na rzecz klientów lub przyjmować wpłaty klientów wyłącznie na rachunek powierniczy, jeżeli wykonuje usługi turystyczne wyłącznie na terenie kraju i złoży marszałkowi województwa oświadczenie o przyjmowaniu wpłat na rachunek powierniczy.

Wyżej wskazane zabezpieczenia mają zapewnić w przypadku niewypłacalności organizatora turystyki:

- pokrycie kosztów powrotu klientów z imprezy turystycznej do miejsca wyjazdu lub planowanego powrotu z imprezy turystycznej jeżeli organizator lub pośrednik wbrew obowiązkowi nie zapewnia takiego powrotu;
- zwrot wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną w wypadku gdy z przyczyn dotyczących organizatora lub pośrednika impreza nie zostanie zrealizowana;
- zwrot części wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną, odpowiadającą części imprezy turystycznej, która nie zostanie zrealizowana z przyczyn dotyczących organizatora lub pośrednika turystycznego¹⁸.

Wpisu do rejestru organizatorów i pośredników turystycznych dokonuje na wniosek przedsiębiorcy marszałek województwa właściwy ze względu na siedzibę przedsiębiorcy.

Z kolei organizacyjno-prawne zasady prowadzenia obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie określa wspomniana już ustawa o usługach turystycznych oraz akt wykonawczy do ustawy, tj. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie¹⁹. Zgodnie z przepisami zawartymi w tych aktach prawnych usługi hotelarskie mogą być świadczone w obiektach hotelarskich, które spełniają:

- wymagania co do wielkości obiektu, jego wyposażenia oraz zakresu świadczonych usług, ustalone dla rodzaju i kategorii, do których obiekt został zaszeregowany,
- wymagania sanitarne, przeciwpożarowe oraz inne określone odrębnymi przepisami.

Usługi hotelarskie mogą być świadczone również w innych obiektach, jeżeli obiekty te spełniają minimalne wymagania co do wyposażenia²⁰. Za-

¹⁸ Art. 5 ustawy o usługach turystycznych.

¹⁹ Dz. U. nr 188, poz. 1945.

²⁰ Art. 35 ustawy o usługach turystycznych.

szeregowania obiektów do poszczególnych rodzajów dokonuje marszałek województwa właściwy ze względu na miejsce położenia obiektu hotelarskiego. Zaszeregowania pól biwakowych dokonuje i prowadzi ich ewidencję wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce ich położenia. Ewidencję tzw. innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce ich położenia²¹.

Prowadzenie gospodarczej działalności przewozowej uregulowane jest w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym²². Zgodnie z zapisami tych aktów prawnych podjęcie i wykonywanie transportu drogowego, w tym także przewozów turystycznych wymaga uzyskania odpowiedniej licencji. Wydanie licencji jest uwarunkowane spełnieniem szeregu wymagań formalnych, w tym posiadaniem odpowiednich środków finansowych i majątku na podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej.

Z kolei działalność gospodarcza polegająca na wykonywaniu przewozów kolejowych osób lub rzeczy również wymaga licencji zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym²³.

Zakończenie

W niniejszej publikacji przedstawiono definicję, rodzaje oraz cele przedsiębiorstw turystycznych, a także podstawy organizacyjno-prawne ich funkcjonowania w Polsce. W związku z realizacją tematu można stwierdzić, że znaczenie i rola przedsiębiorstw turystycznych w polskiej gospodarce ciągle rośnie. Turystyka stała się nie tylko formą wypoczynku ale i dobrze prosperującą i przynoszącą dochody dziedziną gospodarki. Jednakże funkcjonujące w Polsce przedsiębiorstwa turystyczne nie zawsze spełniają określone przepisami prawa wymagania konieczne do właściwego świadczenia usług turystycznych. W związku z tym pojawia się wiele problemów w relacjach między świadczącym usługi a klientem. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że wśród podmiotów świadczących usługi występuje tzw. „szara strefa”, co oznacza, że podmioty te nie przestrzegają obowiązujących aktów prawnych, między innymi ustawy o usługach turystycznych. Należy też

²¹ Art. 38 ustawy o usługach turystycznych.

²² Dz. U. nr 204, poz. 2088 z późn. zm.

²³ Tekst jednolity (Dz. U. z 2007, nr 16, poz. 94).

podkreślić, że obowiązujące przepisy mają wiele wad. Są niejednokrotnie niezrozumiałe, mogą być różnie interpretowane. Dlatego też podejmowane są działania, których celem jest zmiana obowiązujących przepisów. Przykładem takich działań jest najnowsza nowelizacja przepisów ustawy o usługach turystycznych, która weszła w życie 17 września 2010 r. Ma ona na celu między innymi uporządkowanie funkcjonowania przedsiębiorców turystycznych jakimi są organizatorzy turystyki oraz zapewnienie zwiększonej ochrony klienta zawierającego umowy o świadczenie usług turystycznych i korzystającego z nich.

Czas pokaże, czy ta nowelizacja będzie początkiem poważniejszych zmian prawnych i czy nowe przepisy sprawdzą się w praktyce.

SUMMARY

Chosen aspects of travel agencies operating in Poland

The aim of this article is to show, in a possibly short and brief way, the most important issues concerning running travel agencies in Poland.

This publication contains of four parts.

The first part is the introduction, which approaches the origins of the first travel agencies in Poland.

The second part, titled „**Definitions, aims and kinds of travel agencies on the Polish tourist market**”, includes a discussion on a definition of a tourist company as well as its aims.

In the third part, titled „**Organizational and legal basis for running travel agencies in Poland**”, there is a description of organizational and legal forms of travel agencies' activities and the most important regulations for them.

Part four is the conclusion, which summarizes the publication and comments on the subject.